

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/51/2022
Identifikačné číslo spisu: 8020200298
Dátum vydania rozhodnutia: 31. mája 2023
Meno a priezvisko: Mgr. Michal Novotný
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:8020200298.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: E. P., X.. X. H. XXXX, H. XX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 5. mája 2020, č. 480 509 2780 0, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Sa 15/2020-75 z 10. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

I. Kasačná sťažnosť žalovanej sa zamieta.

II. Žalobcovi sa priznáva voči žalovanej nárok na náhradu 100 % trov kasačného konania.

O d ô v o d n e n i e

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že žalobca bol od 1. septembra 1963 do 30. júna 1966 v učebnom pomere v Odbornom učilišti v Karvinej (Česká republika) ako strojník dopravných zariadení, potom od 20. júla 1966 do 6. februára 1967 zamestnancom Ostravsko-karvinských baní, n. p., (Česká republika) ako baník a od 11. februára do 30. septembra 1967 zamestnancom Chemosvit, n. p., Svit. Od 2. októbra 1967 do 25. septembra 1969 vykonal základnú vojenskú službu a od 1. októbra 1969 až do 21. mája 1970 bol zamestnaný postupne v Telovýchovnej jednote Kežmarok a Okresnom stavebnom podniku Kežmarok. Od 24. augusta 1970 až do 31. októbra 2002 bol príslušníkom Zboru národnej bezpečnosti, resp. Policajného zboru Slovenskej republiky, až do 31. decembra 1999 so zaradením do I. kategórie funkcií. Po skončení služobného pomeru bol až do júna 2004 úradom práce evidovaný ako nezamestnaný, následne od 18. júna 2004 do 30. novembra 2010 bol zamestnancom PAP Senica s.r.o. a od 1. januára do 30. novembra 2011 zamestnancom obce. Počas týchto období bol u žalovanej prihlásený na dôchodkové poistenie.

2. Orgán sociálneho zabezpečenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky rozhodnutím zo 17. januára 2003 žalobcovi s účinnosťou od 1. novembra 2002 priznal výsluhový dôchodok podľa § 39

zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov v znení neskorších predpisov v sume 13.211 býv. Sk mesačne. Podľa odôvodnenia tohto rozhodnutia sa výsluhový dôchodok priznal za 34 skončených rokov služby, medzi ktoré bola započítaná jednak doba samotného služobného pomeru, jednak základná vojenská služba.

3. Žalobca 13. decembra 2011 požiadal žalovanú o výplatu starobného dôchodku zo systému sociálneho poistenia, a to najskôr od 1. novembra 2011, neskôr už od 1. decembra 2010. Rozhodnutím z 18. januára 2012 žalovaná jeho žiadosť zamietla, pretože podľa nej nezískal 15 rokov dôchodkového poistenia. Rozhodnutím z 24. januára 2012 potom doplnila, že na tento účel žalobcovi podľa § 255 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nezhodnotila obdobie služobného pomeru policajta, ktoré bolo zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok. Uvedené rozhodnutia žalovanej boli zrušené rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 6 Sd 17/2012-32, ktorý jej uložil, aby riadne vysvetlila, ako sa vyrovnala s ďalšími obdobiami sociálneho poistenia. Novým rozhodnutím zo 16. júla 2012 žalovaná znova zamietla žiadosť žalobcu v podstate z rovnakých dôvodov. Doplnila však, že podľa oznámenia ministerstva vnútra sa mu celé obdobie služobného pomeru, ale aj základnej vojenskej služby zhodnotili v nároku na výsluhový dôchodok. Aj toto rozhodnutie krajský súd zrušil rozsudkom sp. zn. 3 Sd 54/2012 z 2. októbra 2012 ako nepreskúmateľné. Žalovaná novým rozhodnutím z 27. decembra 2012 rozhodla rovnako, krajský súd ho však rozsudkom č. k. 6 Sd 3/2013-45 do tretice zrušil. V odôvodnení však odkázal na novšiu judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozsudok sp. zn. 9 So 138/2011), v zmysle ktorej sa musia v systéme sociálneho poistenia do určitej miery zohľadniť aj obdobia služby, ktoré boli zhodnotené na účely výsluhového dôchodku.

4. Novým rozhodnutím z 8. apríla 2015 žalovaná od 1. decembra 2010 priznala žalobcovi starobný dôchodok 130,50 € s postupnými zvýšeniami až k 1. januáru 2014. Vyšla z toho, že dôchodkový vek žalobcu bol 55 rokov podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení účinnom do 31. decembra 1999, pretože pred 1. januárom 2000 po zohľadnení obdobia služobného pomeru získal 34 rokov zamestnania v I. pracovnej kategórii (resp. kategórii funkcii) a nároky z nich sa mu podľa § 14 ods. 4 cit. zák. zachovali aj od 1. januára 2000. Nárok na starobný dôchodok mu tak vznikol k 9. máju 2003 a keďže nepracoval nepretržite až do 31. decembra 2003, podľa § 259 zákona č. 461/2003 Z. z. sa mu starobný dôchodok mal určiť podľa zákona č. 100/1988 Zb. účinného do 31. decembra 2003. Žalovaná podľa § 12 cit. zák. určila priemerný mesačný zárobok za roky 1998 až 2002 a upravila ho v súlade s § 293k zákona č. 461/2003 Z. z. Výmeru starobného dôchodku po zohľadnení počtu rokov v I. pracovnej kategórii podľa § 22 zákona č. 100/1988 Zb. vyčíslila na 92 % priemerného mesačného zárobku. K takto vypočítanej sume priznala zvýšenie za obdobie zamestnania od vzniku nároku na dôchodok podľa § 23 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. a podľa § 293l ods. 1 zákona č. 310/2006 Z. z., ako aj zvýšenie podľa zákona č. 306/2002 Z. z. a zákona č. 222/2003 Z. z. až na sumu 644,70 €. Následne takto vypočítaný starobný dôchodok s použitím čl. 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128), vyhláseného pod č. 416/1991 Zb., znížila v pomere doby zamestnania mimo služobného pomeru policajta k celkovej dobe zamestnania (vrátane tohto pomeru). K 1. decembru 2010, teda ku dňu, od ktorého starobný dôchodok priznala, určila dĺžku týchto období na 34, resp. 42,3096 rokov.

5. Toto rozhodnutie žalovaná doplnila rozhodnutím z 20. apríla 2015, v ktorom však v podstate zopakovala obsah predošlého rozhodnutia. Žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok, v ktorom asa namietol, že žalovaná mu nezohľadnila všetky obdobia zamestnania a služby. Okrem toho žiadal, aby mu starobný dôchodok priznala už od roku 2003, kedy mu naň vznikol nárok. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 6 Sd 45/2015-23 potvrdil rozhodnutie žalovanej, pretože jej postup považoval za správny. Najvyšší súd Slovenskej republiky potvrdil tento rozsudok svojím rozsudkom sp. zn. 10 So 7/2016 a zdôraznil v ňom, že starobný dôchodok žalobcu sa určil správne. Zároveň žalobcovi vysvetlil, že sa mu nemohol priznať od roku 2003, pretože ho žiadal priznať až od 1. decembra 2010. Rozhodnutiami z 21. apríla 2015 a 18. mája 2016 žalovaná priznala žalobcovi zvýšenie starobného dôchodku od 1. januára 2015 a 1. januára 2016 a rozhodnutím z 30. marca 2017 mu ho od 1. januára 2017 zvýšila na 180 € mesačne.

6. Po týchto rozhodnutiach žalobca 6. septembra 2017 požiadal žalovanú o prepočítanie svojho starobného dôchodku. Naďalej zastával názor, že pri jeho výpočte nezohľadnila obdobie jeho učebného pomeru, ktoré bolo zaradené v tzv. I.AA pracovnej kategórii v zmysle § 14 ods. 2 písm. a) zákona č. 100/1988 Zb. Žalovaná rozhodnutím z 23. septembra 2017 zamietla túto jeho žiadosť s

odôvodnením, že od posledného rozhodnutia sa nijako nezmenili skutočnosti, ktoré sú rozhodné pre určenie starobného dôchodku. Zároveň zopakovala, že žalobcom zvýraznené obdobie nemá vplyv na výmeru starobného dôchodku, pretože leží pred 18. rokom jeho života. V odvolaní proti tomuto rozhodnutiu žalobca znova uplatňoval aj skoršie námietky - že starobný dôchodok mu žalovaná mala priznať spätne od roku 2007, že nezohľadnila dobu vojenskej služby, ktorá nebola zhodnotená na účely výsluhového dôchodku, že učebný pomer sa mal zohľadniť ako zamestnanie I.AA pracovnej kategórie a že 42 rokov zamestnania, z ktorých žalovaná vychádzala, nezodpovedá skutočnosti. Generálny riaditeľ žalovanej rozhodnutím z 13. februára 2018 toto odvolanie zamietol, pričom v zásade zopakoval dovtedajšiu argumentáciu žalovanej.

7. Žalobca proti tomuto rozhodnutiu podal správnu žalobu, ktorej správny súd vyhovel a rozsudkom č. k. 8 Sa 26/2018-51 zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa. Vytkol mu nepreskúmateľnosť, pretože žalovaná sa nevyrovnala s námietkou žalobcu, že sa mu nezohľadnili tri roky učebného pomeru v I. pracovnej kategórii, a pretože mu nevyšvetlila, akým spôsobom sa zhodnotili jednotlivé obdobia, ktorých zhodnotenia sa žalobca domáhal. Žalovaná podala proti tomuto rozsudku kasačnú sťažnosť, no najvyšší súd ju zamietol rozsudkom sp. zn. 9 Sk 9/2019, v ktorom sa komplexne zaoberal právnym posúdením nárokov žalobcu. Predovšetkým zdôraznil, že otázka, od kedy sa mu mohol priznať starobný dôchodok, je už právoplatne vyriešená skoršími rozhodnutiami. Najvyšší súd sa ďalej stotožnil so správnym súdom, že rozhodnutie žalovanej neobsahuje jasné vysvetlenie, prečo sa žalobcovi nezohľadnili tri roky učebného pomeru v I. pracovnej kategórii. Rovnako súhlasil s názorom, že pri pomernom znížení starobného dôchodku podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 možno zohľadniť len obdobie 30 rokov služby, lebo len toto obdobie je rozhodujúce pre výpočet výsluhového dôchodku (§ 39 zákona č. 328/2002 Z. z.). Konečne, najvyšší súd upozornil žalovanú aj na to, že pri aplikácii citovaného čl. 33 ods. 2 mala zohľadňovať doby zamestnania ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok, no nie obdobia dôchodkového poistenia získané potom.

8. Vychádzajúc z právnych záverov vyjadrených v týchto rozsudkoch generálny riaditeľ žalovanej tu preskúmaným rozhodnutím z 5. mája 2020 znova potvrdil prvostupňové rozhodnutie z 23. novembra 2017 (ods. 6 tohto rozsudku). Zopakoval, že žalobcovi sa na základe § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zachovali nároky zo zaradenia zamestnania a služby vojakov z povolania do kategórií. Preto žalobcovi vznikol nárok na starobný dôchodok dovŕšením veku 55 rokov podľa § 21 ods. 1 písm. b) zákona č. 100/1988 Zb. ešte 9. mája 2003, teda pred účinnosťou zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa § 259 ods. 1 tohto zákona sa tak o starobnom dôchodku malo rozhodnúť podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, a to práve podľa zákona č. 100/1988 Zb. Priemerný mesačný zárobok sa podľa § 12 cit. zák. určil z hrubého zárobku za roky 1998 až 2002, ktoré boli príjmovovo najlepšie, a upravil sa podľa § 293k zákona č. 461/2003 Z. z. K 9. máju 2003 žalobca získal dobu zamestnania celkovo 38 rokov, z čoho však pre určenie výmery starobného dôchodku nemožno zohľadniť dva roky získané pred 18. rokom veku. Podľa § 21 ods. 1 písm. a) zákona č. 100/1988 Zb. žalovaná ustálila, že základná výmera starobného dôchodku je 60 % a zvyšuje sa celkovo o 32 %. K 9. máju 2003 tak žalobcovi patril starobný dôchodok 161,81880 € mesačne. Túto sumu žalovaná zvýšila podľa zákona č. 306/2002 Z. z. o 341,28126 € a podľa zákona č. 222/2003 Z. z. o 36,48893 €. Ďalej ju zvýšila za obdobie zamestnania od 18. júna 2004 do 31. júla 2006 podľa § 23 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. a za obdobie 1. augusta 2006 až 30. novembra 2010 podľa § 293l ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o celkovo 266,83431 €. Žalovaná tak k 1. decembru 2010 ustálila teoretickú sumu starobného dôchodku na 644,60250 €. Túto sumu v súlade s už citovaným čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 krátila o 34/42,3096-in; čitateľ tohto zlomku zodpovedal 34 rokom služby, ktoré boli žalobcovi zhodnotené na výsluhový dôchodok, a menovateľ zodpovedal celkovej dobe zamestnania (vrátane doby služby) zhodnenej na starobný dôchodok. To znamenalo, že žalobca mal k tomuto dňu nárok na starobný dôchodok v sume $(644,60250 \times 34/42,3096 =) 126,60$ €. Generálny riaditeľ žalovanej osobitne zdôraznil, že učebný pomer žalobcu bol zhodnotený v základnej výmere starobného dôchodku 60 %, ustanovenie § 22 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. však vylučuje jeho zohľadnenie pri zvyšovaní tejto výmery.

9. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 2 Sa 15/2020-75 zrušil rozhodnutie z 5. mája 2020 podľa § 191 ods. 1 písm. d) SSP. V súlade s právnymi názormi, ktoré vyslovil najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 9 Sk 9/2019, nepovažoval za dôvodné námietky žalobcu, že sa mu starobný dôchodok mal priznať spätne už od roku 2007 a že sa mu nezhodnotila doba učebného pomeru v rokoch 1963 až 1965. Otázku dátumu priznania starobného dôchodku totiž považoval za právoplatne vyriešenú a dobu učebného pomeru považoval za zhodnotenú správne, keďže jej zohľadnenie pri zvýšení výmery

starobného dôchodku nedovoľuje ustanovenie § 22 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. Naopak, správny súd znova nepovažoval za správne, že žalovaná pri výpočte starobného dôchodku použil koeficient 34/42,3096. Už najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 9 Sk 9/2019 totiž vyslovil, že na účely čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 sa musí zohľadňovať len doba zamestnania a služby ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok, teda v prerokúvanej veci 36 resp. 38 rokov k 9. máju 2003. Rovnako najvyšší súd v tomto rozsudku vyslovil, že ako obdobie zhodnotené na účely výsluhového dôchodku možno zohľadniť len 30, nie 34 rokov. Žalovaná sa napriek § 191 ods. 6 SSP týmito právnymi názormi najvyššieho súdu neriadila.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

10. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalovaná domáha zrušenia napadnutého rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Ako „sťažnostný bod I“ žalovaná označila rekapituláciu záverov správneho súdu. Ako „sťažnostný bod II“ zopakovala, že žalobca získal celkovo 15 443 dní dôchodkového poistenia po 18. roku života, z čoho 36 rokov (13 140 dní) pripadá na obdobie do 9. mája 2003. Ďalšie obdobie získal po vzniku tohto nároku, z neho však možno podľa § 23 zákona č. 100/1988 Zb. a § 2931 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zohľadniť len 2 303 dni. Preto je menovateľ v zlomku, ktorý sa použil pri aplikácii čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128, správny.

11. Žalobca vo vyjadrení žiadal zamietnuť kasačnú sťažnosť, eventuálne zmeniť napadnutý rozsudok tak, že sa zruší aj prvostupňové rozhodnutie žalovanej z 23. novembra 2017. Na úvod - sčasti expresívne - zopakoval svoje výhrady proti postupu žalovanej, ktorá mu podľa neho nezákonnými praktikami odopiera jeho nároky. Zdôraznil, že pri podaní prvej žiadosti si neuvedomil, že nárok na starobný dôchodok mu vznikol už v roku 2003, a preto ho opomenul žiadať. Žalovaná by mu však aj tak mala dávku vypočítať od tohto dátumu. Zopakoval, že má odpracovaných 47 rokov. V ďalšej časti žalobca odkázal na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, podľa ktorej možno pri postupe podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 zohľadniť najviac 30 rokov služobného pomeru, pretože len v tomto rozsahu sa jeho doba zhodnocuje v nároku na výsluhový dôchodok. Vytkol žalovanej, že v rozpore s právnym názorom, ktorý najvyšší súd vyjadril v rozsudku sp. zn. 9 Sk 9/2019, krátila nielen starobný dôchodok za obdobie do 9. mája 2003, ale aj za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku. Na takéto krátenie nie je nárok, lebo toto obdobie nemôže byť súčasťou teoretickej sumy starobného dôchodku na účely čl. 33 ods. 2 Dohovoru. Na záver žalobca nesúhlasil ani s výkladom § 22 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb., pretože ten nedovoľuje zohľadniť obdobie pred 18. rokom života len pri zvyšovaní výmery starobného dôchodku, ale nie pri určovaní jeho základnej výmery. Preto toto obdobie treba tiež zohľadniť pri určovaní pomeru krátenia teoretickej sumy starobného dôchodku.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

12. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) v medziach uplatnených kasačných bodov (§ 453 ods. 2 SSP).

13. Hneď na úvod treba zdôrazniť, že prerokúvaná vec nie je ľahko prehľadná kvôli množstvu vydaných, zrušených a zrušujúcich rozhodnutí žalovanej, ale aj súdov. Jasnosti veci neprospieva ani spôsob argumentácie žalobcu, ktorá sa (ako na to upozornil už správny súd) prejavuje neustálym opakovaním rovnakých námietok bez zohľadnia toho, ako mu už na ne odpovedali žalovaná či súdy. Napríklad žalobca neustále zdôrazňuje, že obdobie jeho učebného pomeru malo byť zaradené v I.AA pracovnej kategórii a malo mu byť zhodnotené. Až do posledného vyjadrenia ku kasačnej sťažnosti, ktoré v prílohe prvýkrát obsahuje konkrétnu právnu argumentáciu, však žalobca vôbec neobjasnil, o aké zhodnotenie malo ísť a ako sa malo prejavíť v jeho dôchodkovom nároku. Tieto námietky žalobca navyše doplnil stupňovanými expresívnymi vyjadreniami na adresu žalovanej a jej zamestnancov do tej miery, že jeho podania sa približujú k hrubo urážlivým v zmysle § 78 ods. 1 písm. f) SSP. Na druhej strane žalovaná na zrušujúce rozhodnutia súdu reaguje neustálym predlžovaním odôvodnení svojich rozhodnutí, čím však neprispieva k ich väčšej zrozumiteľnosti a prehľadnosti, skôr naopak. Preto kasačný súd považuje za potrebné v záujme jasnosti zhrnúť celú prerokúvanú vec.

14. Žalobca sa svojou pôvodnou žiadosťou domáhal výplaty starobného dôchodku od roku 2011, neskôr od roku 2010. Žalovaná vo svojich prvotných rozhodnutiach posudzovala podmienky podľa § 65 zákona č. 461/2003 Z. z., teda najmä otázku, či v roku 2010, resp. 2011 žalobca získal 15 rokov

dôchodkového poistenia. Potom, čo jej krajský súd v rozsudku č. k. 6 Sd 3/2013-45 uložil, aby za obdobie dôchodkového poistenia považovala aj dobu služby žalobcu v Policajnom zbore, došlo k zásadnej zmene v postavení žalobcu. Podľa § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. sa totiž v konaniach o nárokoch na dávku (okrem iného) dôchodkového zabezpečenia, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004 a o ktorých nebolo právoplatne rozhodnuté, postupuje zásadne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Citované ustanovenie tak ukladá žalovanej vždy skúmať, či nárok na dávku nevznikol už podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, teda v zásade podľa zákona č. 100/1988 Zb. Podľa § 94 ods. 1 uvedeného zákona totiž nárok na dávku vznikol bez ďalšieho priamo na základe zákona, a to dňom splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom, prípadne vykonávacími predpismi. Žiadosť o dávku bola len predpokladom nároku na jej výplatu, nie samotného nároku na ňu. Dávku tak bolo potrebné ustáliť a vypočítať ku dňu vzniku nároku na ňu, a to aj vtedy, ak sa o nej rozhodovalo s odstupom niekoľkých rokov. Pokiaľ na to neexistuje osobitná zákonná opora, nie je možné obsah nároku na dávku (teda predovšetkým konkrétnu sumu dávky) ustalať k inému okamihu než k okamihu, kedy na ňu vznikol nárok.

15. Pretože žalobca nebol nepretržite zamestnaný k 1. januáru 2004, nevzťahovala sa na neho výnimka podľa § 261 zákona č. 461/2003 Z. z. a bolo potrebné posúdiť jeho nárok najskôr podľa zákona č. 100/1988 Zb. Podľa § 21 ods. 1 písm. a) a c) zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 30. júna 2003 mal občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a) alebo najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h). Zamestnaním uvedeným § 14 ods. 2 cit. zák. bolo zamestnanie v I. pracovnej kategórii, pričom zamestnaním v písmene a) bolo zamestnanie v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach a podľa § 1 ods. 2 a § 3 nariadenia vlády ČSSR č. 117/1988 Zb. sa za takéto zamestnanie považovala aj doba štúdia žiaka stredného odborného učilišťa pre takéto povolanie. Táto úprava sa na základe § 170 zákona č. 100/1988 Zb. v každom prípade vzťahovala aj zamestnanie vykonávané pred 1. októbrom 1988 (porov. rozsudok tunajšieho súdu sp. zn. 7 Sk 11/2021, č. 27/2022 ZNSS). V prerokúvanej veci žalovaná vychádzala z toho, že žalobca od 1. septembra 1963 do 30. júna 1966 bol v učebnom pomere v baníckom odbornom učilišti a od 11. septembra 1966 do 6. februára 1967 vykonával zamestnanie v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinej bani. Aj keby sa toto obdobie (1183 dní, teda 3,24 roka) posúdilo ako zamestnanie podľa § 14 ods. 2 písm. a) zákona č. 100/1988 Zb., žalobca by nezískal potrebných 15 rokov pre dôchodkový vek 55 rokov podľa § 21 ods. 1 písm. a) cit. zák.

16. Žalovaná však v zhode s judikatúrou, na ktorú bohato odkazuje aj žalobca (porov. rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 9 So 138/2011, judikát R 83/2013, sp. zn. 9 So 139/2012, judikát R 48/2015, a ďalšie nadväzujúce rozhodnutia), za obdobie zamestnania považovala aj dobu služby v Policajnom zbore, ako keby žalobca nezískal nárok na dôchodok podľa piatej časti zákona č. 100/1988 Zb. Podľa § 14 ods. 4 cit. zák. sa služba zaradená do I. kategórie funkcií hodnotila ako zamestnanie podľa § 14 ods. 2 písm. b) až h). Podľa skutkového stavu zisteného žalovanou žalobca vykonával službu v I. kategórii funkcií od 24. augusta 1970 do 31. decembra 1999 (kedy boli zrušené pracovné kategórie), teda celkovo viac než 29 rokov. Táto služba sa hodnotila ako zamestnanie podľa § 14 ods. 2 písm. b) až h), čo v spojení s § 175 zákona č. 100/1988 Zb. znamenalo, že žalobca bol v takomto zamestnaní zamestnaný najmenej 20 rokov (a celkovo viac než 25 rokov) a podľa § 21 ods. 1 písm. c) [nie písm. b), ako nesprávne uviedla žalovaná] zákona č. 100/1988 Zb. mu vznikol nárok na starobný dôchodok 9. mája 2003, kedy dosiahol vek 55 rokov. Týmto dňom podľa cit. § 94 zákona č. 100/1988 Zb. žalobca splnil podmienky ustanovené zákonom pre tento dôchodok a týmto dňom mu naň vznikol nárok, ktorý bola žalovaná povinná vyčísliť k tomuto dňu.

17. Najvyšší súd v už v citovaných judikátoch R 83/2013 a R 48/2015 vyslovil, že ustanovenie čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 pripúšťa krátenie starobného dôchodku oprávnených osôb, ktorým vznikol nárok aj na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z., to však možno vykonať len primerane k počtu rokov trvania služby vojaka alebo policajta. Tento rozmer aplikácie citovaného ustanovenia vo svojej judikatúre uznal aj Ústavný súd Slovenskej republiky (porov. uznesenie sp. zn. II. ÚS 389/2017). Rovnako rozhodovacia prax tunajšieho súdu prevzala tieto závery (porov. rozsudky sp. zn. 9 Sk 27/2020, 7 Sk 36/2020 alebo 7 Sk 33/2020). To znamená, že pokiaľ poistenec získal aj dobu služby (v Policajnom zbore), aj dobu zamestnania vo všeobecnom systéme, žalovaná musí najskôr vypočítať tzv. teoretickú výšku starobného dôchodku aj so zohľadnením období služby, ktoré by inak nemali byť vôbec zohľadnené (§ 14 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb., resp. aj § 21 ods. 3 cit.

zák. v znení účinnom od 1. júla 2003). Rovnako musí tieto obdobia a hrubé zárobky, ktoré počas nich poistenec dosiahol, v súlade s § 12 a 22 cit. zák. zohľadniť pri výpočte priemerného mesačného zárobku a pri určení jeho výmery. Z takto zisteného teoretického starobného dôchodku musí potom žalovaná vypočítať samotný starobný dôchodok vo výške, ktorá pripadá pomerne na doby zamestnania s vylúčením doby služby a na ktorú má poistenec nárok zo systému sociálneho zabezpečenia.

18. V takýchto prípadoch tak nárokom na dávku, ktorý občanovi vznikol podľa § 94 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. splnením podmienok ustanovených zákonom, je nárok na starobný dôchodok vo výške, ktorá pomerne zodpovedá dobe zamestnania s vylúčením doby služby. Inak povedané, nárokom, ktorý vzniká, nie je nárok na „teoretickú výšku dôchodku“ so zohľadnením obdobia služby a zárobkov občana za tieto obdobia, ale až nárok na už pomerne krátenú sumu, pretože táto suma predstavuje starobný dôchodok, na ktorý má občan nárok zo systému sociálneho zabezpečenia. To znamená, že žalovaná je povinná vypočítať tento nárok (na starobný dôchodok) k tomu dňu, kedy vznikol, s použitím parametrov účinných k tomuto dňu. Na túto skutočnosť upozornil žalovaný už najvyšší súd v ods. 22 jeho rozsudku sp. zn. 9 Sk 9/2019, na škodu veci však nenašla u žalovanej náležitú odozvu. V tu prerokovanej veci tak žalovaná správne ustálila priemerný mesačný zárobok na 175,89 €, ako aj výmeru teoretického starobného dôchodku na 92 % z tohto zárobku, teda na 161,81880 € mesačne. Zároveň správne žalobcovi objasnila, že ustanovenie § 22 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. nedovoľovalo na účely zvyšovania výmery starobného dôchodku zohľadňovať obdobia zamestnania pred 18. rokom veku. Preto nebolo možné dosiahnuť výmeru ďalej zvýšiť za ďalšie tri roky učebného pomeru v I. pracovnej kategórii. Práve na takto ustálenú teoretickú výšku dôchodku mala žalovaný aplikovať postup podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128, a to podľa stavu ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok, teda k 9. máju 2003. Žalovaná mala teda ustáliť celkovú dobu zamestnania žalobcu k tomuto dňu, ako aj celkovú dobu služby v Policajnom zbore, ktorá bola k tomuto dňu zhodnotená na výsluhový dôchodok, a ich pomerom krátiť vypočítanú teoretickú sumu 161,81880 €. Takto krátená suma potom predstavovala sumu starobného dôchodku, na ktorú žalobcovi vznikol nárok k 9. máju 2003.

19. Podstata zrušovacích dôvodov správneho súdu spočívala práve v tom, že jednotlivé veličiny, ktoré vstúpili do pomeru krátenia teoretickej sumy dôchodku (34/42,3096), nie sú správne. Žalovaná vo svojej kasačnej sťažnosti obhajuje použitie doby zamestnania 42,3096 rokov v menovateli tohto zlomku. Z vyššie podaného výkladu je však zrejmé, že tento menovateľ nemôže byť správny, pretože krátenie sa malo vykonať podľa stavu k 9. máju 2003. K tomuto dátumu však žalobca v žiadnom prípade nebol zamestnaný 42 rokov, a to ani po započítaní učebného pomeru v rokoch 1963 až 1966. Kasačný súd sa však stotožňuje aj s názorom žalobcu, že pri určení pomeru krátenia na účely čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 je potrebné zohľadňovať aj doby zamestnania získané pred 18. rokom. Podľa citovanej judikatúry totiž krátenie podľa tohto ustanovenia má zodpovedať len pomeru doby služby k celkovej dobe zamestnania (vrátane doby služby). Ustanovenie § 22 ods. 3 zákona č. 100/1988 Zb. však nedovoľuje prihliadať na zamestnanie pred 18. rokom len pri zvyšovaní výmery starobného dôchodku v zmysle § 22 ods. 2 cit. zák. Naopak, táto doba sa vždy považovala za dobu zamestnania, ktorá sa započítavala pre určenie základnej výmery starobného dôchodku v zmysle § 22 ods. 1 cit. zák. Pokiaľ by sa teda doba tohto zamestnania nezohľadňovala pri určení pomeru krátenia podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128, išlo by o väčšie krátenie než je pomer doby služby k celkovej dobe zamestnania.

20. Správny súd vo svojom rozsudku - hoci nie úplne jasne, ale predsa - vytkol žalovanej aj to, že ani čitateľ uvedeného pomeru krátenia nebol správny. Podľa správneho súdu totiž nebolo možné do čitateľa prevziať celých 34 rokov služby v Policajnom zbore, ale len 30 rokov, ktoré boli podľa § 39 zákona č. 328/2002 Z. z. zhodnotené pre určenie výšky výsluhového dôchodku. Žalovaná proti tomuto záveru správneho súdu v kasačnej sťažnosti nič nenamietla, a preto ani kasačný súd nemá dôvod zaujímať k nemu meritórne stanovisko. Len v záujme úplnosti však možno doplniť, že judikatúra v tomto smere nie je natoľko jednotná, ako sa to žalobca snažil predstaviť vo svojom vyjadrení. Najvyšší súd totiž už vo svojom rozsudku sp. zn. 1 So 47/2015 vyslovil opačný názor, teda že pri posudzovaní pomerného zníženia teoretickej sumy dôchodku nie je podstatné, že § 39 zákona č. 328/2002 Z. z. nepriznáva ďalšie percentuálne zvýšenie výmery výsluhového dôchodku za dobu služby presahujúcu 30 rokov. Rovnaký záver vyjadril ústavný súd v uznesení sp. zn. IV. ÚS 382/2018, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti tomuto rozsudku. K § 39 zákona č. 328/2002 Z. z. ústavný súd výslovne uviedol, že výška výsluhového dôchodku bola a je obmedzená jeho maximálnou výmerou, a nie maximálnou dobou trvania služobného pomeru. Skutočnosť, že toto ustanovenie už

nepriznáva ďalšie percentuálne zvýšenie výmery výsluhového dôchodku za dobu služby presahujúcu 30 rokov, nemožno zamieňať so skutočnosťou hodnotenia celkovej výmery doby trvania služobného pomeru ako základu pre jeho výpočet. Z týchto záverov vyšiel aj tunajší súd vo svojom rozsudku sp. zn. I So 1/2020, ktorý takisto obstál v prieskume ústavným súdom (porov. uznesenie sp. zn. III. ÚS 283/2022).

21. Na dôvažok zostáva zopakovať, že nárok na starobný dôchodok vznikol žalobcovi k 9. máju 2003, a preto bolo treba k tomuto dňu ustáliť výšku tohto nároku (teda sumu starobného dôchodku, na ktorú žalobcovi vznikol nárok). Touto sumou nie je teoretická suma starobného dôchodku, ale až suma získaná krátením podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128. Takto určená suma predstavuje starobný dôchodok, na ktorý žalobcovi vznikol nárok podľa zákona č. 100/1988 Zb. k 9. máju 2003. Pokiaľ teda citovaný zákon, zákon č. 306/2002 Z. z. alebo zákon č. 222/2003 Z. z. upravujú zvyšovanie „starobného dôchodku“, znamená to, že pri zvýšení sa vychádza z tej sumy, na akú občanovi skutočne vznikol nárok. V tu prerokúvanej veci to opäť znamená, že pre výpočet zvýšenia starobného dôchodku nie je možné zvyšovať „teoretickú výšku“ starobného dôchodku a tú následne krátiť podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128. Naopak, pri zvýšení je potrebné vychádzať zo sumy starobného dôchodku tak, na aký vznikol nárok k 9. máju 2003 (po vykonanom krátení). Ďalej bol žalobca znova zamestnaný od 18. júna 2004 až do 30. novembra 2010, teda po vzniku nároku na starobný dôchodok. To podľa § 23 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. v spojení s § 261 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., resp. neskôr § 293i ods. 1 cit. zák. znamenalo ďalšie zvyšovanie starobného dôchodku. Postup žalovanej, ktorá zvýšenie podľa týchto ustanovení pripočítala k teoretickej sume starobného dôchodku, potom viedol k tomu, že aj tieto zvýšenia podliehali kráteniu podľa čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128. Takéto krátenie sa však mohlo vykonať len k 9. máju 2003 pri zistení, na aký starobný dôchodok žalobcovi vznikol nárok. Na krátenie ďalších nárokov získaných zo samostatných dôb zamestnania po prvom vzniku nároku na starobný dôchodok však už nebol žiaden dôvod.

IV.

Záver

22. Na základe uvedeného tak kasačný súd zistil, že kasačná sťažnosť v rozsahu uplatnených sťažnostných bodov nie je dôvodná, a tak ju podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

23. Žalobca mal v kasačnom konaní úspech, a preto mu kasačný súd podľa § 167 v spojení s § 467 ods. 1 SSP priznal ich náhradu proti neúspešnému žalovanej.

24. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.